

Τομέας Φυσικής ΕΜΠ
Κανονική εξέταση στο μάθημα: Εισαγωγή στην Αστροφυσική
Μάρτιος 2008

Κλειστά βιβλία. Τα θέματα είναι ισοδύναμα.

Διάρκεια εξέτασης: 2 ώρες.

Θέμα 1ο Θεωρήστε ότι ένα φωτόνιο στο εσωτερικό του ήλιου κινείται με τυχαίο βηματισμό. Η θέση του μετά από N σκεδάσεις θα είναι: $\vec{R}_N = \vec{r}_1 + \vec{r}_2 + \dots + \vec{r}_N$, όπου τα διανύσματα $\vec{r}_k$ έχουν το ίδιο μέτρο, έστω L .

(α) Αποδείξτε ότι οι αναμενόμενες τιμές $\langle \vec{r}_k \rangle$ και $\langle \vec{r}_k \cdot \vec{r}_l \rangle$, $k \neq l$, μηδενίζονται.

(β) Αποδείξτε ότι $\langle \vec{R}_N^2 \rangle = NL^2$.

(γ) Πόσος χρόνος T χρειάζεται (τάξη μεγέθους) για να καλυφθεί μ' αυτόν τον τρόπο η ακτίνα R_H του ήλιου; Ποιο είναι το πηλίκο αυτού του χρόνου με το χρόνο τ που θα χρειαζόταν το φωτόνιο για να διασχίσει ανεμπόδιστα την ίδια απόσταση; Τι συνέπειες έχει αυτή η διαδικασία στη λαμπρότητα του ήλιου;

Θέμα 2ο (α) Ποιά είναι ποιοτικά η συμπεριφορά της ενέργειας σύνδεσης ανά νουκλεόνιο συναρτήσει του ατομικού αριθμού; Υπάρχει τάση να μεγαλώνει, να μικραίνει, υπάρχουν τοπικά ή ολικά (απόλυτα) μέγιστα ή ελάχιστα;

(β) Πώς ξεπερνιέται ο φραγμός του He στην πυρηνοσύνθεση;

(γ) Πώς κατασκευάζονται πυρηνές βαρύτερες του σιδήρου;

Θέμα 3ο (α) Να αποδείξετε το θεώρημα virial. Μπορείτε να ξεκινήσετε από τον υπολογισμό της παράστασης $\langle \frac{d}{dt} \sum_k \vec{r}_k \cdot \vec{p}_k \rangle$, και να χρησιμοποιήσετε τον νόμο του Νεύτωνα και την έκφραση της δύναμης βάσει της δυναμικής ενέργειας $U(\vec{r}_1, \vec{r}_2, \dots, \vec{r}_N)$. Το σύμβολο $\langle \dots \rangle$ υπονοεί χρονική μέση τιμή.

(β) Για τη σπουδαία ειδική περίπτωση ομογενούς συνάρτησης δυναμικής ενέργειας με βαθμό -1 (Νεύτωνας), δείξτε ότι $\langle U \rangle = -2 \langle T \rangle$.

(γ) Ποιός είναι ο μηχανισμός Helmholtz-Kelvin; Δείξτε ότι αυτός ο μηχανισμός δίνει για τον ήλιο χρόνο ζωής της τάξης μεγέθους $\frac{GM_H^2}{R_H L_H}$, όπου M_H , R_H , L_H είναι η μάζα, η ακτίνα και η λαμπρότητα του ήλιου αντίστοιχα.

Θέμα 4ο Θεωρήστε ότι φωτόνιο μήκους κύματος λ εκπέμπεται ακτινικά προς τα έξω από την επιφάνεια ενός αστέρα μάζας M και ακτίνας R . Χρησιμοποιήστε την αρχή της διατήρησης της ενέργειας, ώστε να υπολογίσετε το μήκος κύματος που θα έχει το φωτόνιο όταν ανιχνευθεί σε απόσταση r από τον αστέρα. Υπενθυμίζεται για την κινητική ενέργεια του φωτονίου ότι: $E = h\nu$. Για τη δυναμική ενέργεια πρέπει να χρησιμοποιηθεί η βαρυτική του μάζα $m_\odot \equiv \frac{E}{c^2}$.